

בס"ד, עש"ק לסדר "אותם במועדם", אמור, תשפ"ו

"לקום בשבת כל כך מוקדם?"

באחת השבתות הגיעה אורחת לעיר. היא באה ממקום שלא היו מהדרים במנהג של "שבשבת מאחרין יותר" ותמהה ושאלה: "היכולה אני להתפלל עימהם?"

התגובות כמובן מעורבות, תגובה אחת משכה את תשומת ליבה: "ממה את מוטרדת והרי לשיטת המג"א (ק"י ס"ק ב') 'מדאורייתא די בפעם אחד ביום, ובכל נוסח שירצה. ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד בבוקר סמוך לנטילה איזה בקשה ומדאורייתא די בזה'⁵. – תגידי איזו בקשה - ודי!"

תגובתה היתה ברורה: "אני לא רוצה לשנות, אני לא משנה מהמנהג שלי להתפלל תפילת עמידה של שחרית – האם להתפלל עימהם או להתפלל מוקדם בעצמי?"

כאן הגיעה תגובת אחד הרבנים: "אכן, שיטת הגר"ד פיינשטיין זצ"ל שכיון שמעיקר הדין די לאשה בבקשה אחת, אם היא באה לקיים מצוה – יש לה לקיים אותה במצב של לכתחילה - ולכן היא לא יכולה להתפלל אחר זמן תפילה"⁶!

היא הגיעה לבית הכנסת לשמיעת קריאת התורה (בניגוד למקומות בהם נשים יצאו החוצה בשעת הקריאה)⁷ ובמבואת בית הכנסת (וכמובן שלא באולם בית הכנסת שאין מדברים בו) קיבלו אותה בסבר פנים יפות: "מובן שקשה לקום בשבת בבוקר, בכל שעה שאת באה – את מוזמנת". היא שמחה על האנושיות, אבל כמובן שהיא לא גילתה להם שקמה כבר לפני כמה שעות לתפילה בזמנה...

⁴ זמן תפילה – חב"ד 1929דיה - וכדי להתכונן ולהתפלל בכובד ראש!

⁵ המשנ"ב בס"ק ד' חולק – ע"ש.

⁶ ישורון נ', ניסן תשפ"ו עמ' תקצ"א בהערה. היו שלמדנו הפוך, שכיון שאינה מחוייבת בסמיכות גאולה לתפילה – לכתחילה יכולה להתפלל עד חצות – אוצרות הים, ברכות כו. ובהליכות שלמה תפילה ח מב, נקט שיש לה על מה לסמוך אבל לכתחילה לא תתפלל, ותתפלל מנחה ודי בתפילה אחת.

⁷ מג"א רפ"ב ס"ק ו': "אבל במ"ס פ"ח כתוב הנשים חייבות לשמוע קריאת ספר כאנשים ומצוה לתרגם להם שיבינו עכ"ל וכאן נהגו הנשים לצאת חוצה"

שבת פשי' אמור (גבעת שמואל) תשפ"ו

סוף זמן ק"ש וברכותיה גר"א/חב"ד: 9:15

סוף זמן תפילה (וברכות ק"ש בדיעבד) גר"א/חב"ד: 10:23

חצות היום (מי שנאנס יכול לקרוא ק"ש וברכותיה ולהתפלל עד שעה זו): 12:37

הם מאד הקפידו על שמירת מנהגים ובמיוחד על מנהג אחד, ש"נוהגים שבשבת מאחרין יותר לבא לבהכ"מ מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר 'בבקר' (במדבר כח, ד) ואצל שבת נאמר 'וביום השבת' (במדבר כח, ט) דמשמע איחור³ (רמ"א רפ"א). ואף המהר"ש מנוישטט העיד על עצמו: "וביום השבת אני מאריך בשינת שחרית (מהרי"ל שבת לו)!" ועוד אמרו שטובת הילדים היא שהתפילה תהיה בשעה שנוחה להם ולא מוקדם!

אמנם קשה היה להם לקרוא את ה"אותיות הקטנות" (=המפרשים במקום) שלא לאחר זמן קריאת שמע (ותפילה). וכמובן היה מי שלימד זכות שמסתבר שסמכו שכל אחד קורא לפחות ק"ש בזמן בביתו – וכי יעלה על הדעת שיש מי שמתעורר אחר השעה 9 בבוקר?! ומי יצא נגד המנהג?!

ואפילו המהר"ם שיק לא מחה: "כי ההמונים יוצאים בשב"ק אחה"צ לבלות ברחובות ואצל קרוביהם בעירבוביא, ונפיק מיניה חורבא, ואיחור התפילה גורם לקיצור בזמן בין סעודת שבת למנחה" (הו"ד בפסקי תשובות רפ"א הערה 4 וע"ע מר וקציעה נח). ומה עוד שחלקם אמרו שכך הוא מנהג רבותיהם ואין אחר המנהג כלום!⁴

¹ סוף זמן ק"ש בסוף שלש שעות זמניות (שמוקדם לסוף זמן תפילה), וכך גם לברכות ק"ש, אמנם לברכות בדיעבד קורא עד סוף זמן תפילה – שו"ע א"ח נ"ח ו' ומשנ"ב.

² אשי ישראל פ"ח ח'.

³ היה מי שביאר שבשבת איחרו את קרבן התמיד כדי ללהצמידו למוסף (ע"י גר"א רפ"א, יד אפרים שם (עד שעה ששית), עבודת הדביר עמ' קמ"ג, וממילא זמן שחרית בשבת יכול להידחות!, המתאחדת בתורתך עמ' 349. ובשבת הלוי ח"ה ל"ה דחה שיטה זו. וע"ע ראשון לציון ברכות כו.